

*İzmir’de Kadın Olmak:
Rakamlarla siyasete, ekonomiye
katılım*

2018

İzmirli kadınlar ile ilgili son yıllarda artarak köşe yazıları, bloglar, şarkılar paylaşılmaktadır. “Denizi kız, kızı deniz, sokakları hem kız hem deniz kokan İzmir”¹, “Savaşta da, aşta da esasludur kadın duruşları”² gibi betimlemeler, kadınların İzmir’de hayatın içinde yer aldıkları, diğer şehirlerdeki kadınlardan daha fazla eşitlik ve özgürlüğe sahip oldukları fikrini pekiştirmiştir. İzmir’in kuruluşuyla ilgili mitolojik efsanelerde de kadınlara ayrı bir yer verilmektedir. Bu efsanelerden birine göre bir zamanlar Anadolu’yu kasıp kavuran, baskınlar yapan, şehirleri yağma ederek erkekleri kılıçtan geçiren Amazonlar tarafından şehrin kurulduğu ileri sürülür. 1828 yılında İzmir’de kadınların ekmek zamlarını protesto etmek amacıyla çocuklarıyla beraber sokağa çıkması ve protestoları sonucu ekmek zammının geri alınması, 1989 yılında "Sarkıntılığa Hayır" sergisi düzenlenmesi ve sarkıntılık eden erkeklere karşı kullanılmak üzere iğne dağıtılması gibi eylemlerle İzmirli kadınların mücadeleleri örneklendirilmektedir. Ege’nin Öncü Kadınları³ çalışması İzmirli kadınların ilk kadın emniyet müdürü, noter, paraşütçü, ortodontist, borsa başkanı, baro başkanı, Danıştay başkanı ve NASA’da görev alan ilk bilim kadını olarak Türkiye’nin öncü kadınları olduğunu anlatmaktadır.

İzmir’deki üniversitelerde, sivil toplum kuruluşlarında, yerel yönetimlerde oluşturulan çeşitli merkezler, dernekler, anabilim dalları aracılığıyla kadın sorunları üzerinde araştırmalar yürütülmekte, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için çalışmalar yürütülmektedir. Bunların bazıları; Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Sorunları ve Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Buca Belediyesi Özgecan Aslan Kadın Danışma Merkezi, İzmir Kadın Dayanışma Derneği, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyelerinin Kadın Danışma Merkezleridir. İzmir 2006 yılında başlayan Birleşmiş Milletler ile İçişleri Bakanlığı’nın ulusal ortağı olduğu Kadın Dostu Kentler projesinde yer alan 12 ilden biridir. Türkiye’de bu projede yer alan diğer iller Bursa, Antalya, Samsun, Nevşehir, Adıyaman, Gaziantep, Şanlıurfa, Malatya, Mardin, Kars ve Trabzon’dur.

Sabancı Vakfı ile Birleşmiş Milletler Ortak Programı Yürütücü Kuruluşu olan BM Nüfus Fonu arasında imzalanan anlaşma müzakeresinde, Birleşmiş Milletler "Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve

¹ Cahit Külebi, Atatürk’e Ağıt

² Sezen Aksu, İzmir’in Kızları

³Ayçe Dikmen, *İşte Öncü Kadınlar*, Hürriyet, 5 Aralık 2015,

<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ayce-dikmen/iste-oncu-kadinlar-40023304>

Geliştirilmesi Ortak Programı (BMOP)" kapsamında 2007-2009 yılları arasında Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van'ın yanı sıra İzmir de yer almıştır. Proje kapsamında İzmir YEEP, İl Genel Meclisi ve Büyükşehir Belediye Meclisi'nde görüşülerek onanmıştır.⁴

İzmir'de; İl Genel Meclisi'nde, Büyükşehir Belediye Meclisi'nde, 5 ilçe belediye meclisinde (Buca, Çiğli, Güzelbahçe, Karşıyaka, Konak) 3 belde belediye meclisinde (Seyrek, Yenifoça, Yelki) Kadın Erkek Eşitliği Komisyonu kurulmuştur. Daha sonra belde belediyelerinin kapatılmasıyla komisyonlar kapanmış olsa da yerelde kadın erkek eşitlik komisyonlarının kurulması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yaygınlaşması bakımından önemlidir.

İzmir'de kadına ve kız çocuklarına yönelik şiddetin önlenmesi, kadınların ekonomik güçlenmesi ve çalışma hayatı, eğitim ve sağlık hizmetlerinden eşit yararlanma, göç ve yoksulluğun önlenmesi, eşitlik için zihniyet değişikliği ve farkındalık yaratma konularında çalışmalar yapılmıştır. Örnek olarak, İl Koordinasyon Kurulu'na bağlı "şiddet izleme birimi" ve "eğitim birimi" oluşturulması, eğitim biriminin tüm il müdür ve yardımcılara toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi düzenlemiş, SHÇEK sorumluluğunda "ilk müdahale birimi" kurulmuş, Büyükşehir Belediyesi'nce göç alan semtlerde yaşanan sorunları belirlemek için envanter çalışması yapılmıştır.⁵

Diğer taraftan, İzmir'de yerel yönetimlerde çalışan kadın oranı yüksek olmakla birlikte karar alıcı mevkilerdeki kadın sayısı azdır. İzmir Büyükşehir Belediye Meclisinde toplam 180 üyenin 8'i, İl Genel Meclisinde ise 104 üyenin 4'ü, 328 muhtarın sadece 28'i kadındır. İzmir Büyükşehir Belediye Başkanının 10 danışmanından sadece 1'i, 4 genel sekreter yardımcısının 3'ü kadındır. İzmir'in 9 metropol ilçesinin belediye başkanları ve İzmir Valiliği'nin 18 vali yardımcısı arasında kadın yoktur.⁶ Türkiye genelinde, kadınların yerel yönetimlerdeki eksik temsilinin, temsil oranı biraz daha yüksek olmakla birlikte, İzmir'de de pek parlak olmadığı açıkça görülmektedir. 2017-2018 belediye meclislerinde kadın temsil oranının %18,7 olduğu görülmektedir. 2015 yılında TEPAV tarafından yapılan araştırmaya göre, eşitsizliğin en az olduğu ilk 10 il arasında bulunan

⁴ Derya Şaşman Kaylı, *Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (EKAM) öğretmenlere yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği eğitici eğitimi başlattı*, Uçan Süpürge Haber Merkezi, 09.02.2010

⁵ L. Yıldız Tokman, "Kadın Dostu Kent" Kavramının İzmir Ölçeğinde Tartışılması, TMMOB 1. İzmir Kent Sempozyumu, 8-10 Ocak 2009, 433-443 <http://www.tmmobizmir.org/wp-content/uploads/2014/05/200840.pdf> (erişim tarihi 05.03.2018)

⁶ Yerel Sahiplik, Diyalog ve Katılım: Yerel Eşitlik Stratejik Planları (YESP) ve Yerel Eşitlik Eylem Planları (YEPP), <http://www.kadindostukentler.com/proje-yeep.php>, 04.03.2018

İzmir, 2017 yılında toplumsal cinsiyet eşitliği endeksinde ikinci 10 il arasına girmiştir.⁷

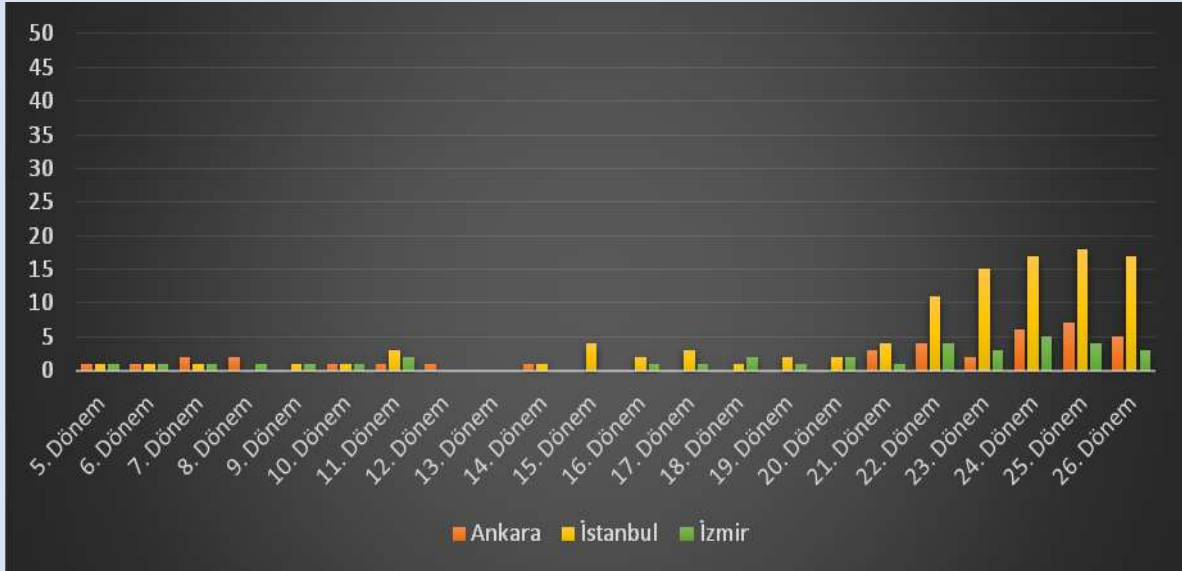
⁷ Asmin Kavas, Karşılaştırmalarla 81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi, TEPAV, 2018, http://www.tepav.org.tr/upload/files/1520402632-7.Karsilastirmalarla_81_Il_Icin_Toplumsal_Cinsiyet_Esitligi_Karnesi_2018.pdf (erişim tarihi 07.03.2018)

Rakamlarla İzmir

İzmirli Kadın Milletvekilleri

Kasım 2015 Genel Seçimlerinde İstanbul'dan 88, Ankara'dan 32 ve İzmir'den 26 milletvekili seçilmiştir. İzmir'de 3 kadın milletvekilinden ikisi Cumhuriyet Halk Partisi'nden (Selin Sayek Böke ve Zeynep Altıok), birisi Adalet ve Kalkınma Partisi'nden (Fatma Seniha Nükhet Hotar) seçilmişlerdir. Aynı seçimlerde, İstanbul'dan 19, Ankara'dan ise 6 kadın milletvekili seçilmiştir. Bu üç büyükşehir karşılaştırıldığında İstanbul'dan seçilen milletvekillerinin %21,5'i, Ankara'dan %18,7'si ve İzmir'den %11,5'inin kadınlardan oluştuğunu görmekteyiz. Bir önceki dönem milletvekilleri temsilileri ile karşılaştırıldığında kadın milletvekili sayılarının 2015 yılında azaldığını da görmekteyiz. Haziran 2015 seçimlerinde İzmir'den 4 kadın milletvekili seçilmişken, bu sayı Kasım 2015'te 3'e inmiştir.

Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesini takiben İzmir'den kadın milletvekilleri TBMM'de İzmir'i temsil etmeye başlamışlardır. Daha sonraki dönemlerde Ankara, İstanbul ve İzmir karşılaştırıldığında İzmir'in kadın milletvekili sayılarının 11. Döneme kadar diğer illerden farklı olmadığını fakat daha sonraki dönemlerde 16. Döneme kadar ya hiç kadın temsilci çıkartmadığını ya da diğer illerden az kadın milletvekili seçtiğini görmekteyiz. 23. Dönem haricinde 21 ile 26. Dönem arasında ise İzmir, Ankara ve İstanbul'un sayısal olarak gerisine düşmektedir.

Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren İzmir'i TBMM'de temsil eden kadın milletvekilleri ve mensubu buldukları siyasi partiler şu şekildedir⁸:

- ✚ Benal Nevzad İstar Arıman – Cumhuriyet Halk Partisi (5,6,7 ve 8. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Şehime Yunus - Cumhuriyet Halk Partisi (6 ve 7. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Latife Bekir Çeyrekbaşı – Cumhuriyet Halk Partisi (8. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Halide Edip Adıvar – Demokrat Parti (9. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Nuriye Pınar – Demokrat Parti (10 ve 11. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Perihan Arıburun – Demokrat Parti (11. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Aysel Uğural – Adalet Partisi (16. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Işıl Saygın – Milliyetçi Demokrat Partisi (17. Dönem milletvekilliği), Anavatan Partisi (18, 19 ve 21. Dönem milletvekilliği), Doğru Yol Partisi (20. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Türkan Akyol – Sosyal Demokrat Halkçı Parti (18. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Serpil Yıldız – Adalet ve Kalkınma Partisi (22. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Fatma Seniha Nükhet Hotar - Adalet ve Kalkınma Partisi (22, 23, 25 ve 26. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Cânân Arıtman – Cumhuriyet Halk Partisi (22 ve 23. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Türkan Miçooğulları - Cumhuriyet Halk Partisi (22. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Şükran Güldal Mumcu - Cumhuriyet Halk Partisi (23 ve 24. Dönem milletvekilliği)
- ✚ İlknur Denizli - Adalet ve Kalkınma Partisi (24. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Hülya Güven - Cumhuriyet Halk Partisi (24. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Nesrin Ulema - Adalet ve Kalkınma Partisi (24, ve 25. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Birgül Ayman Güler - Cumhuriyet Halk Partisi (24. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Zeynep Altıok - Cumhuriyet Halk Partisi (25 ve 26. Dönem milletvekilliği)
- ✚ Selin Sayek Böke - Cumhuriyet Halk Partisi (25 ve 26. Dönem milletvekilliği)

Siyasi partiler il ve ilçe örgütlerinde kadın sayıları

Adalet ve Kalkınma Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin İzmir'de Balçova ve Selçuk İlçe Başkanları kadındır. Adalet ve Kalkınma Partisi İl Yönetim Kurulu'nda bulunan toplam 50 üyenin %20'sinden biraz fazlası kadındır.

⁸ Defne Erzene Bürgin, Nazife Aydınoglu ve Yusuf Yalçın, Gülnur Erciyes (der), Cumhuriyet'ten Günümüze İzmir'in Kadın Siyasetçileri, Kadın Parlamenterler ve Belediye Başkanlarıyla Sözlü Tarih Çalışması, İzmir Üniversitesi Yayınları, 2015

Cumhuriyet Halk Partisi İl Yönetim Kurulu'nda bulunan 31 üyenin ise %30'undan fazlası kadındır.

İyi Parti İzmir İl Yönetimi 85 kişiden oluşmakta ve bu rakamın %20'den fazlasını kadınlar oluşturmaktadır. İlçe teşkilatlarının ve yönetimlerinin belirlenme çalışmaları raporun yazıldığı sırada devam etmekte olduğundan son rakamlara ulaşılamamaktadır. Belli olan ilçe başkanlarından ise Gaziemir İlçe Başkanı kadındır. Diğer partilerin teşkilatlarındaki kadın erkek dağılımları açık kaynaklardan elde edilememiştir.

Belediye başkanlıkları

İzmir Büyükşehir ve İlçe Belediye Başkanlıkları incelendiğinde şimdiye kadar Büyükşehir Belediye Başkanı olarak görev yapmış kadın bulunmamaktadır. 1994 yılında Bornova Belediye Başkanı, 1968 yılında Dikili Belediye Başkanı, 1994 yılında Güzelbahçe Belediye Başkanı, 1999 yılında Karşıyaka Belediye Başkanı, 2014 yılından itibaren Konak, Kiraz ve Urla Belediye Başkanı olarak kadınlar görev yapmaktadırlar.

Valilik veya kaymakamlıklarda kadın sayıları

İzmir'de vali olarak atanan kadın bulunmamaktadır. Kaymakam olarak atanan bir kadın kaymakam bulunmaktadır. İnci Sezer Becel 2011-2015 yılları arasında Çeşme Kaymakamı olarak görev yapmıştır.

Üniversitelerde rektör ve dekan olarak görev yapan kadın sayıları

İzmir'de bulunan üniversitelerden İzmir Ekonomi Üniversitesi ve İzmir Demokrasi Üniversitesi'nin rektörleri kadındır. Toplamda 7 üniversite bulunan şehirde sadece ikisinin rektörlük görevini kadınlar yürütmektedir. Sayıca az görünmekle beraber bu sayı Türkiye genelinde rektör olarak görev yapan kadın sayısı düşünüldüğünde ortalamanın üstünde kalmaktadır. Türkiye genelinde vakıf üniversitelerinde 8 kadın rektör bulunmaktadır, devlet üniversitelerinde ise 2 kadın rektör bulunmaktadır. Bunlardan birisi İzmir Demokrasi Üniversitesi rektörü iken diğeri Düzce Üniversitesi rektörüdür. İzmir'de bulunan üniversitelerin rektör yardımcılara bakıldığında ise sadece Dokuz Eylül Üniversitesi ve Ege Üniversitesi'nde birer rektör yardımcısının kadın olduğu görülmektedir. Üniversite üst yönetimi olan senatolarda görev yapan dekanlar incelendiğinde, Ege Üniversitesi'nde kadın temsilinin yüksek olduğunu görmekteyiz. Vakıf Üniversitelerinden Yaşar Üniversitesi'nde 4, İzmir Ekonomi Üniversitesi'nde 2 kadın dekanın görev yaptığı anlaşılmaktadır.

İşgücüne katılım

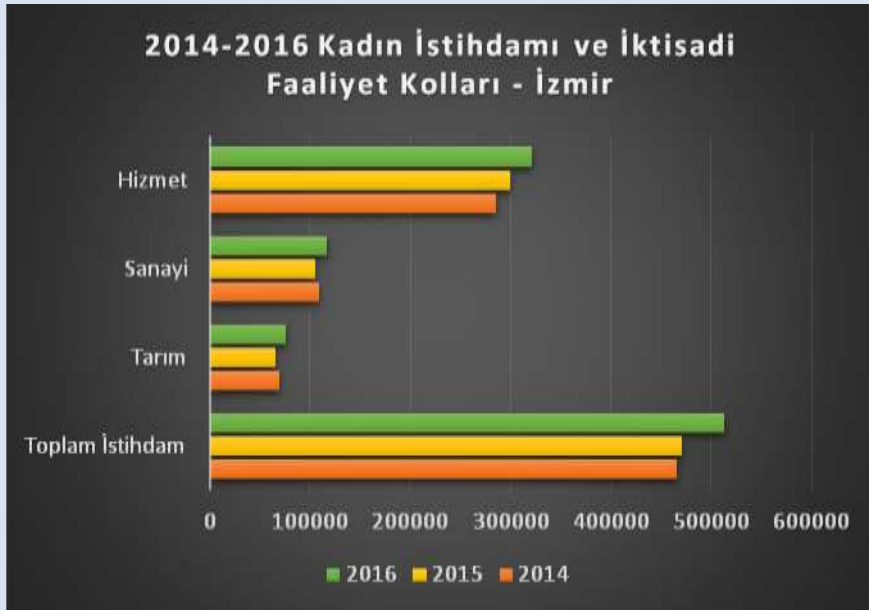
TÜİK 2014, 2015 ve 2016 verilerine göre İzmir'de kadınların işgücüne katılım oranları Ankara ve İstanbul'dan daha fazladır. 2014 yılında İstanbul'da %31,4, Ankara'da %31,6 iken aynı yılda İzmir'de bu oran %35,3'tür. 2015 ve 2016 yıllarında da aynı durum devam etmiş ve İzmir'de %37,9 olan oran, Ankara'da %32,8'e İstanbul'da ise %35,5'e yükselmiştir.

Buna rağmen, kadınların en yüksek işsizlik oranları da bu üç şehir arasında İzmir'de görülmektedir. 2014 yılında %20,1 olan işsizlik oranı, 2016 yılında %19,2 olarak kaydedilmiştir. Fakat, altının çizilmesi gereken önemli bir nokta, 2014 yılından 2016 yılına kadar İzmir'de kadınların işsizlik oranında bir azalma görülürken, İstanbul'da bu oranın artmış olmasıdır. İstanbul'da 2014 yılında %15,6, 2015 yılında %17 ve 2016 yılında %17,3 olan işsizlik oranı her üç şehirde de Türkiye ortalamasının üstündedir. Türkiye ortalaması 2014'te %11,9, 2015'te %12,6 ve 2016'da %13,7'dir. İşgücüne katılımında ise her üç şehir de Türkiye ortalamasının üstünde rakamlara sahiptir.

Gene TÜİK verilerine göre, 2014 yılından 2016 yılına kadar kadınların istihdamı tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinin üçünde de artış göstermiştir. Toplam istihdam 2014 yılında 466000 iken 2016 yılında bu rakam 513000'e ulaşmıştır. Kadınların en çok istihdam edildikleri alan ise hizmet sektörü olmuştur. Erkekler ile karşılaştırıldığında ise hem erkekler hem kadınlar için hizmet sektörünün daha büyük bir istihdam sağladığı görülmektedir. 2014 yılında Türkiye genelinde hizmet sektöründe çalışan erkeklerin oranı %51,5, kadınların oranı %50 idi. 2015 yılında bu oranlar; erkeklerde %52,1 kadınlarda %52,5 olmuş, 2016 yılında ise erkeklerde %53 kadınlarda %55,4 olarak kaydedilmiştir. İzmir özelinde erkeklerin sanayide kadınlardan daha fazla, kadınların ise tarım ve hizmet sektöründe erkeklerden daha fazla istihdam edildiğini görmekteyiz. 2016 yılı rakamlarına göre sanayi sektöründe istihdam oranı erkekler için %38 iken, kadınlar için bu oran %22,7'dir. Tarım sektöründe erkeklerin istihdam oranı aynı yıl için %8,4, kadınların oranı %14,8; hizmet sektöründe de erkeklerin oranı %53,6 iken kadınların oranı %62,5 olmuştur.

İşgücüne dahil olmayanların yıllar ve cinsiyete göre işgücüne dahil olmama nedenlerine bakıldığında, kadınların Türkiye'nin diğer şehirlerine benzer bir şekilde ev işleriyle meşgul olmaları ana neden olarak görülmektedir. TÜİK verilerine göre 2015 yılında 1069000 toplam kadın işgücüne dahil olmamış ve bunlardan 525000'i ev işleriyle meşgul olduklarını belirtmişlerdir. 2016 yılında da bu rakamlar bir önceki yıl rakamlarına benzer olarak 1039000 kadından 466000'i işgücüne dahil olmamalarına aynı nedeni göstermiştir. Fakat 2014

yılından itibaren rakamlar incelendiğinde ev işleri ile meşguliyetin her ne kadar bir numaralı neden olması gerçeği değişmese de oransal olarak bir azalma görülmektedir (2014 yılında %51,17; 2015 yılında %49,11 ve 2016 yılında %44,85).

TÜİK verileri aynı zamanda İzmir’de kadınların ücretli çalışan mı işveren olarak mı işgücüne katıldığını da rakamsal olarak ortaya koymaktadır. Bu rakamlara bakıldığında 2014-2016 yılları arasında oranların çok değişmediğini söylemek mümkündür. Ücretli olarak çalışanlar %72-73 aralığında değişirken, işveren olarak çalışan kadınların oranı ise %12 civarındadır.

Bu rakamlara göre İstanbul ve Ankara ile karşılaştırıldığında kadınların işveren olarak işgücüne katılımında İzmir’in diğer büyükşehirlerden daha iyi durumda olduğunu söylemek mümkündür. İstanbul’da bu oran 2016 yılında %10,6, Ankara’da ise %8,76 düzeylerindeyken İzmir’de %12,6’dır.

Sonuç

İzmirli kadın, Osmanlı’nın son döneminden itibaren gösterdiği başarılarla anılan ve bunu Kurtuluş Savaşı’ndaki başarısı ve özverisi ile taçlandıran bir örnektir. 15 Mayıs 1919’da İzmir’in işgali sırasında İstanbul Üniversitesi’nde kadınların da katıldığı bir toplantıda bir kız öğrenci “Kim demiş bir kadın küçük şeydir diye? Bir kadın belki en büyük şeydir” demesi, İzmir’de de mitinglerin hızlanmasını ve kadınların da meydanlarda aktif olarak yer almasının önünü açmıştır.⁹ İzmir, sadece siyasal alanda değil, kadınla ilgili her konuda, araştırma ve proje uygulamalarında, kadın hareketlerinin gelişiminde merkezi ve yerel yönetimlerle iş birliğine giderek birçok çalışmaya öncülük eden bir kent kimliğine sahiptir. Bunun güzel bir örneği olarak İzmir’in kadın dostu kentler kapsamında seçilmesi verilebilir. Günümüzde İzmirli kadınlar her konuda başarılarının yanında, toplumsal konulara duyarlılıkları ile çeşitli platformlarda

⁹ Zeliha Akçagüner, *Ulusal Kurtuluş Mücadelemizin Kadınları*, Konak Belediyesi Yayınları, İzmir, 2009:16.

aktif görevler üstlenmektedir. Bunlardan biri, İzmir Kent Konseyi'nin 2014 yılı içinde, uluslararası alanda kadına şiddet konusunda yaptığı çalışmalarıdır. Kadın ve siyaset çalışma grupları ile siyasal yaşamda kadının yeri için yapılan çalışmalarla birlikte, kadının her alanda olduğu gibi İzmir'de siyasal yaşama katılmasının önemini vurgulamaya çalışmaktadırlar.¹⁰ Yukarıda rakam ve istatistiklerle ortaya konmaya çalışıldığı üzere, İzmir'de de kadınların karar verme mekanizmalarına katılım oranının arzu edilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Tarih boyunca çoğulcu ve özgürlükçü fikirlerin filizlendiği böyle bir coğrafyada söz konusu tabloyu değiştirmek ve dönüştürmek için toplumsal cinsiyet eşitliğini hayata geçirmede birlikte mücadele etmenin, dayanışmanın önemi ortaya çıkmaktadır.

¹⁰ İzmir Kent Konseyi, <http://www.izmirkentkonseyi.org.tr>, 04.03.2018

KAYNAKÇA

1. Asmin Kavas, *Karşılaştırmalarla 81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi*, TEPAV, 2018, [http://www.tepav.org.tr/upload/files/1520402632-7.Karsilastirmalarla 81 Il Icin Toplumsal Cinsiyet Esitligi Karnesi 2018.pdf](http://www.tepav.org.tr/upload/files/1520402632-7.Karsilastirmalarla_81_Il_Icin_Toplumsal_Cinsiyet_Esitligi_Karnesi_2018.pdf)
2. Ayçe Dikmen, *İşte Öncü Kadınlar*, Hürriyet, 5 Aralık 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ayce-dikmen/iste-oncu-kadinlar-40023304>
3. Cahit Külebi, Atatürk'e Ağıt
4. Defne Erzene Bürgin, Nazife Aydınoglu ve Yusuf Yalçın, Gülnur Erciyes (der), Cumhuriyet'ten Günümüze İzmir'in Kadın Siyasetçileri, Kadın Parlemlenterler ve Belediye Başkanlarıyla Sözlü Tarih Çalışması, İzmir Üniversitesi Yayınları, 2015
5. Derya Şaşman Kaylı, Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (EKAM) öğretmenlere yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği eğitici eğitimi başlattı, Uçan Süpürge Haber Merkezi, 09.02.2010
6. İzmir Kent Konseyi, <http://www.izmirkentkonseyi.org.tr>, 04.03.2018
7. Sezen Aksu, İzmir'in Kızları
8. TÜİK, İstihdam edilenlerin yıllar ve cinsiyete göre iktisadi faaliyet kolları, 2014-2015-2016
9. TÜİK, İstihdam edilenlerin yıllar ve cinsiyete göre işteki durumu, 2014-2015-2016
10. TÜİK, İşgücüne dahil olmayanların yıllar ve cinsiyete göre işgücüne dahil olmama nedenleri, 2014-2015-2016
11. TÜİK, Kurumsal olmayan nüfusun yıllar ve cinsiyete göre işgücü durumu, 2014-2015-2016
12. L. Yıldız Tokman, *"Kadın Dostu Kent" Kavramının İzmir Ölçeğinde Tartışılması*, TMMOB 1. İzmir Kent Sempozyumu, 8-10 Ocak 2009, 433-443, <http://www.tmmobizmir.org/wp-content/uploads/2014/05/200840.pdf>
13. Yerel Sahiplik, Diyalog ve Katılım: Yerel Eşitlik Stratejik Planları (YESP) ve Yerel Eşitlik Eylem Planları (YEELP), <http://www.kadindostukentler.com/proje-yeep.php>
14. Zeliha Akçagüner, *Ulusal Kurtuluş Mücadelemizin Kadınları*, Konak Belediyesi Yayınları, İzmir, 2009:16.